

GESCHILLEN
COMMISSIES
BIJZONDER
ONDERWIJS

LANDELIJKE KLACHTENCOMMISSIE VOOR HET ALGEMEEN BIJZONDER ONDERWIJS

Klachtnummer 2019/114

De toegepaste schorsing van de leerling was als strafmaatregel bedoeld. Vast staat dat de uitlating van de leerling als kwetsend is overgekomen op de klasgenote. De Commissie begrijpt de wens van verweerders om kenbaar te maken dat hiermee een grens is overschreden. Niettemin stelt de Commissie vast dat de straf niet in verhouding staat tot de overtreding, te meer nu niet is gebleken dat een minder vergaande maatregel niet zou hebben volstaan. Dit gelet op diverse omstandigheden. Als minder vergaande maatregel hadden verweerders het kunnen laten bij het schoolgesprek dat al had plaatsgehad, of het geven van een waarschuwing, berisping of een maatregel in de vorm van een taakstraf als het vegen van het schoolplein of een ander klusje. Voorts had de school - in het kader van de wens kenbaar te maken dat een grens was overschreden - naar aanleiding van dit voorval in de lessen specifieke aandacht kunnen besteden aan de ontoelaatbaarheid van discriminatie in het algemeen en antisemitisme in het bijzonder. Daarvan is niet gebleken. Bovendien is bij het opleggen van de maatregel van schorsing niet zorgvuldig gehandeld. De bestuurder heeft geen overleg gehad met klagers voordat de schorsingsbrief is verstuurd, terwijl hij wel contact heeft gehad met de ouders van de klasgenote. Daarmee is gehandeld in strijd met het beginsel van hoor en wederhoor. Voorts heeft de bestuurder de tijdens het incident aanwezige leerkrachten niet persoonlijk gesproken inzake (de context van) het incident, en hebben verweerders de leerling niet zelf gesproken, zoals in het Schoolveiligheidsplan is voorgeschreven. Bij de leerling is bovendien de verwachting gewekt dat het incident met het schoolgesprek was afgedaan. Tot slot is niet voldaan aan het aanbieden van een vervangend onderwijsprogramma aan de leerling gedurende de schorsing – bij voorkeur op school - zoals omschreven in paragraaf 8.1.5 van het Schoolveiligheidsplan. Gelet hierop is de Commissie van oordeel dat niet is voldaan is aan de eisen van proportionaliteit, subsidiariteit en zorgvuldigheid, op grond waarvan verweerders niet in redelijkheid tot het opleggen van de maatregel van schorsing hebben kunnen overgaan. De Commissie is van oordeel dat onvoldoende is onderbouwd dan wel geconcretiseerd dat de schorsing een pedagogisch averechts effect heeft gehad op de leerling en dat de schorsing schade heeft aangericht aan de leerling.

Advies aan:

Stichting A., bestuur van school B. te Amstelveen (hierna: bevoegd gezag), inzake de klacht van mevrouw C. en de heer D. (klagers), ouders van E. (thans bijna 10 jaar), tegen B. (hierna: de school) en de heer F., uitvoerend bestuurder van Stichting A. (hierna: de bestuurder).

I. Verloop van de klachtenprocedure

Klagers hebben op 5 juni 2019 een klacht ingediend bij de Landelijke Klachtencommissie voor het algemeen bijzonder onderwijs (verder: de Commissie). De klacht is gericht tegen de school en de bestuurder.

Op 2 juli 2019 heeft mr. G., advocaat, namens de school en de bestuurder schriftelijk verweer gevoerd.

De klacht is door de Commissie behandeld op de hoorzitting van 9 juli 2019 te Utrecht. Klagers zijn in persoon verschenen. De school is ter zitting vertegenwoordigd door de bestuurder, die werd vergezeld door de heer mr. G., advocaat.

II. Standpunt van klagers

1. E. is ten onrechte geschorst;
2. De school heeft bij de behandeling van het incident eenzijdig en arbitrair gehandeld; zo is geen hoor en wederhoor toegepast;
3. De straf heeft een pedagogisch averechts effect gehad/heeft schade aangericht aan E.

Ad 1.

Op vrijdag 29 maart 2019 heeft de Intern Begeleider (IB-er) klagers telefonisch medegedeeld dat E. de volgende schooldag, maandag 1 april, werd geschorst in verband met een incident op 28 maart 2019. Zaterdag 30 maart 2019 werd deze maatregel schriftelijk bevestigd door de uitvoerend bestuurder, waarbij was vermeld dat E. jegens een klasgenote 'een scheldwoord dat je kunt bestempelen als racistisch' heeft gebruikt. E. en de klasgenote hadden het meermaals met elkaar aan de stok, waarbij de klasgenote E. confronteerde met zijn goedkope telefoon en kleding en het feit dat zijn ouders geen auto hebben. Tijdens de climax van het conflict voelde E. zich zodanig in een hoek gedrukt dat hij hoorbaar voor een groot deel van de klas riep: "Je vader is een Jood". De aanwezige leerkrachten (juf en meester) grepen niet in. E. heeft vervolgens, uit eigen beweging, vrijwel direct na de opmerking, zijn excuses aangeboden. Dit is bevestigd door zowel de juf als de interne begeleider (IB-er). Op vrijdag 29 maart 2019 heeft een gesprek plaatsgevonden tussen E., de klasgenote, de juf en de IB-er. Het voorval is uitgebreid besproken.

E. toonde berouw en heeft nogmaals expliciet zijn excuses aangeboden. Daarnaast heeft E. beloofd een tekening te maken voor de klasgenote en moest hij de volgende pauze binnen blijven om de tekening af te maken of te lezen. De rest van de dag is in alle rust en harmonie verlopen. Het conflict was dus onderling al opgelost. Na contact tussen de bestuurder en de ouders van de klasgenote is de school echter (alsnog) overgegaan tot schorsing.

Klagers vinden dat de uitspraak van E. niet door de beugel kan. Klaagster is kort na het incident met E. naar het Joods Historisch Museum geweest om toe te lichten waarom je zoiets niet mag zeggen. Hij heeft ervan geleerd. Klagers hebben voor de uitlating van E. hun excuses aangeboden aan de ouders van de leerlinge. De uitspraak van E. kan echter niet gekwalificeerd worden als racistisch; niet juridisch en zeker niet gezien de context, situatie, positie en leeftijd/levenservaring. De uitspraak moet worden gezien in de context van een ruzie tussen klasgenootjes, waarbij over en weer uitspraken zijn gedaan met de bedoeling de ander te raken.

Nadat klagers onder meer het voorgaande in hun schrijven aan de school van 31 maart 2019 hadden aangekaart, heeft de school geantwoord dat E. niet van racisme wordt beschuldigd, in zoverre dat hij op zijn leeftijd de reikwijdte van zijn uitroep niet kan overzien, maar dat zijn uitspraak wel die negatieve uitwerking kan hebben en dat in elk geval heeft voor diegene waarop het gericht was: de betreffende leerlinge en haar ouders.

Ad 2.

Bij de behandeling van het conflict is eenzijdig gehandeld. Alleen de IB-er heeft op 29 maart 2019 met klager gesproken, maar de bestuurder heeft niet tevoren met klagers gesproken. De maatregel is enkel medegedeeld. De maatregel is opgelegd nadat de bestuurder met de ouders van de leerlinge heeft gesproken. Zij hebben wel de kans gehad hun standpunt toe te lichten. Klagers hebben na de mededeling op zaterdag 30 maart 2019 niet de kans gekregen zich te verantwoorden dan wel zich te verweren daar de schorsing al maandag 1 april 2019 zou ingaan. De school heeft de ouders pas uitgenodigd om te komen praten toen de datum van de onderhavige zitting al vaststond.

Klagers hebben voorts, ondanks een schriftelijk verzoek daartoe, geen huiswerk of instructies gekregen om E. tijdens de schorsingsdag nuttig bezig te laten zijn.

Ad 3.

Voorts is van belang dat door de school geen nazorg is verricht in de klas, bijvoorbeeld door uitgebreid te bespreken waarom het gevoelig ligt om iemand op zijn afkomst aan te spreken. Er is alleen gezegd dat E. is geschorst omdat hij tegen de klasgenote heeft gezegd: 'je vader is een Jood'.

E. is voor- en achteraf onvoldoende begeleid. Voor E. was de kous op vrijdag af.

De schorsing was voor zijn gevoel een onverklaarbare trap na. De leerlinge is niet gestraft waardoor het gevoel van oneerlijkheid en onrechtvaardigheid bij E. nog groter is geworden. De positie van E. in de klas is verder verzwakt door de schorsing. Medeleerlingen gebruiken de schorsing om hem uit zijn tent te lokken en te sarren.

III. Standpunt van de school

De moeder van de leerlinge vertelde aan de IB-er dat E. geroepen had: "Je vader is een vuile Jood". Volgens de leerkracht heeft E. in ieder geval geroepen: "Je vader is een Jood".

De leerkracht gaf aan dat E. er een bijvoeglijk naamwoord bij heeft gezegd maar zij heeft dat woord niet verstaan. In het schorsingsbesluit is daarom uitgegaan van: "Je vader is een Jood". Tijdens het gesprek met de IB-er op de volgende dag bleek dat E. voor een 9-jarige goed op de hoogte is van de Holocaust. Het schelden kwam dus niet uit de lucht vallen. In opdracht van de IB-er heeft E. een tekening gemaakt voor de vader van de leerlinge. De IB-er heeft die ochtend klager gebeld. Klager zou E. erop aanspreken. E. was tijdens een tweede gesprek die vrijdag verdrietig dat klager was gebeld. Daarover is nog een (verwerkings-) gesprek gevoerd. De uitspraak van E. heeft een beladen karakter. Het heeft een duidelijke negatieve ondertoon. In de context waarbinnen het is gezegd, roept het negatieve associaties op. De bedoeling is negatief. Dit was ook de uitwerking van de uitspraak. De leerlinge was ontdaan en geschokt en heeft er het hele weekend over gepraat. Dat deze uitspraak kennelijk bewust was bedoeld om de leerlinge te krenken, blijkt ook uit het feit dat E. begreep dat excuses nodig waren. E. heeft overigens niet uit eigen beweging zijn excuses aangeboden, maar pas nadat hij

was aangesproken door de IB-er. Of de uitspraak nu wel of niet als discriminatie dan wel racisme kan of moet worden beschouwd, is in de visie van verweerders niet van doorslaggevend belang. In het schorsingsbesluit staat ook slechts dat je de uitspraak “als racistisch kunt beschouwen”. In het schorsingsbesluit wordt de uitspraak van E. niet als racistisch gekwalificeerd, laat staan dat E. als racist wordt neergezet. Waar het in de visie van verweerders wel om gaat, is dat de woorden van E. -in de context waarbinnen die zijn gebruikt- uiterst kwetsend zijn voor de leerlinge en haar ouders. De woorden hebben een antisemitisch karakter. Verweerders vinden de woorden -en met name de beledigende bedoeling- volstrekt grensoverschrijdend.

Schorsing is een discretionaire bevoegdheid van het bevoegd gezag. Er zijn geen wettelijke voorwaarden en evenmin kent de wet gronden wanneer schorsing mogelijk is. Het bevoegd gezag komt grote vrijheid toe bij de beslissing tot schorsing. Blijkens de parlementaire geschiedenis kan schorsing bijvoorbeeld plaatsvinden met als doel een waarschuwing te geven voor zeer ontoelaatbaar gedrag. In de visie van verweerders is hiervan sprake. Belediging wegens geloof, ras, etniciteit, afkomst, huidskleur, geaardheid enzovoorts wordt onder geen enkele omstandigheid getolereerd. Dat E. de ernst van zijn woorden niet in volle omvang overziet, doet daaraan niet af. Dat maakt nu juist onderdeel uit van het leerproces. De maatregel wordt door E. kennelijk (en helaas) gezien als een ‘onverklaarbare trap na’. Het is evenwel een krachtige waarschuwing dat dit gedrag zeer ontoelaatbaar is. Dat klagers contact hebben opgenomen met de ouders van de leerlinge en excuses hebben gemaakt, maakt niet dat het bestuur niet bevoegd zou zijn om over te gaan tot schorsing. Ondanks dat het conflict tussen E. en de klasgenote reeds was opgelost en dat voor E. de kous af was, rechtvaardigen de ernst van de uitlating en de impact die het heeft gehad op de leerlinge de schorsing. De bestuurder heeft op zaterdag 30 maart 2019 telefonisch contact gehad met klagers en met hen besproken dat er een schorsing zou volgen. De wet bepaalt overigens niet dat het bevoegd gezag voorafgaand overleg moet voeren met klagers.

Door een misverstand was voor die maandag geen huiswerk beschikbaar voor E. Dat valt verweerders aan te rekenen.

Dat de leerlinge ook gestraft zou moeten worden, is niet aan de orde.

De school ziet geen verzwakte positie van E. Als E. negatieve gevolgen ervaart dan zijn die het gevolg van zijn gedrag en niet van de daaropvolgende maatregel. Dat kan het bevoegd gezag niet worden verweten.

In de visie van verweerders kan de uitspraak als racistisch worden gekwalificeerd. De uitspraak heeft ten minste een antisemitisch en daardoor zeer kwetsend karakter. Verweerders zijn van mening dat één dag schorsing in een juiste verhouding staat tot het gedrag van E. De uitlating van E. heeft een grote impact gehad op de klasgenote, aldus haar vader. Op de school zitten veel leerlingen met een Joodse achtergrond. Ook daarom is het belangrijk een grens te trekken bij een uitlating als de onderhavige; niet alleen naar E. toe, maar naar alle leerlingen.

De bestuurder heeft voorafgaand aan het meedelen van de schorsing gesproken met de ouders van de klasgenote – die benadrukten dat op een andere school een leerling voor een dergelijke uitlating was geschorst – en met de IB-er. Echter al voor het gesprek met de ouders van de klasgenote had de bestuurder zich voorgenomen E. te schorsen. De bestuurder heeft niet tevoren met de leerkrachten van E. gesproken, noch met klagers.

De bestuurder nodigt klagers onverminderd uit met hem in gesprek te gaan en wil graag E. ontmoeten.

IV. Overwegingen van de Commissie

Een schorsing kan worden opgelegd als ordemaatregel of als strafmaatregel. Tijdens de hoorzitting heeft de school desgevraagd toegelicht dat de toegepaste schorsing van E. als strafmaatregel was bedoeld. De bestuurder verwijst daartoe naar het Schoolveiligheidsplan, dat door verweerders is nagestuurd aan klagers en de Commissie.

In hoofdstuk 7 van het Schoolveiligheidsplan zijn diverse stappenplannen beschreven, waaronder het stappenplan conflicten tussen leerlingen en het stappenplan overtreding schoolregels. In laatstgenoemd stappenplan is het volgende opgenomen. “Het is voor de hantering van schoolregels van groot belang dat er duidelijkheid bestaat over de te volgen stappen en de op te leggen sancties bij overtreding. Een onduidelijk sanctiebeleid werkt willekeurig in de hand en tast het rechtsgevoel van leerlingen aan. Heldere en proportionele sancties vergroten daarentegen de acceptatie bij oplegging en geven meer zekerheid over een positief effect van de sanctie op het gedrag van de overtreder.”

In hoofdstuk 8 van het Schoolveiligheidsplan zijn de sancties beschreven: de waarschuwing, de berisping, de maatregel (doorgaans een soort taakstraf), de schorsing en de definitieve verwijdering. Voorafgaand daaraan wordt in dit hoofdstuk onder meer het volgende overwogen.

“Officiële sancties beginnen over het algemeen pas na het falen van eventuele eerdere onofficiële maatregelen, vooral in het geval van lichte overtredingen. Het opleggen van een officiële sanctie is een laatste middel om te proberen ongewenst gedrag te stoppen of te bestraffen. Het is een machtsmiddel en met machtsmiddelen moet altijd zorgvuldig worden omgegaan. (...) De leerkracht kan worden betrokken bij het bepalen van de sanctie, tenzij deze te zeer bij de zaak betrokken is geweest. (...) Als het moet komen tot het opleggen van een officiële sanctie, is het van groot belang dat er een aantal beginselen in acht wordt genomen, waaronder het beginsel van subsidiariteit en het beginsel van proportionaliteit. Subsidiariteit wil zeggen: geen sanctie moet worden opgelegd, indien er een (minder schadelijk) alternatief is om het probleem op te lossen. Over het algemeen bestaan er immers ook minder onaangename manieren om duidelijk te maken dat bepaald gedrag niet gewenst is. Proportionaliteit wil zeggen: de sanctie moet redelijkerwijs in verhouding zijn met de overtreding.”

In paragraaf 8.1.5 van het Schoolveiligheidsplan is onder meer het volgende opgenomen over de maatregel van schorsing.

“Een schorsing is vergelijkbaar met een rode kaart. Schorsing kan plaatsvinden bij het negeren van (een) eerder opgelegde officiële sanctie(s) of bij het begaan van een zware of zeer zware overtreding. Deze sanctie bestaat uit het voor bepaalde tijd met een maximum van één week (...) schorsen van de overtreder en een gesprek met de ouders/verzorgers. De overtreder wordt naar het bevoegd gezag gestuurd, in de praktijk zal de schoolleiding meestal het bevoegd gezag vertegenwoordigen. Deze hoort de overtreder om de gegrondheid van een schorsing te onderzoeken en bekrachtigt de schorsing indien deze gegrond is. (...) Tijdens de schorsing volgt de leerling een vervangend onderwijsprogramma. Dit gebeurt bij voorkeur op school. Hiervan wordt slechts afgeweken indien de aanleiding tot het schorsen ervoor zorgt dat een tijdelijk toegangsverbod van de overtreder tot de school noodzakelijk is of indien er een beter alternatief is.”

Ad 1 en 2.

De Commissie zal beoordelen of verweerders, gelet op de gedraging van E., in redelijkheid hebben kunnen besluiten de maatregel van schorsing op te leggen en of dat zorgvuldig is gebeurd.

De Commissie hanteert als uitgangspunt dat tot schorsing kan worden overgegaan als een leerling zich schuldig maakt aan ernstig wangedrag of als een leerling bij herhaling de in de school geldende regels overtreedt en daar al eerder (minder vergaand) tegen is opgetreden. Het schorsen van een leerling is een zeer vergaande maatregel die alleen in het uiterste geval kan worden opgelegd, als geen andere - minder vergaande - aanpak of maatregel volstaat. Van de school mag bovendien worden verwacht dat de maatregel op zorgvuldige wijze wordt voorbereid, met toepassing van het beginsel van hoor en wederhoor, en dat bij de uitvoering wordt zorg gedragen voor een vervangend onderwijsprogramma.

De Commissie gaat na of er in het onderhavige geval is gehandeld conform voormeld uitgangspunt en conform hetgeen is beschreven in het eigen schoolveiligheidsplan. Vast staat dat E. (toen 9 jaar) op 28 maart 2019 in de klas tegen een klasgenote met wie hij ruzie had heeft gezegd 'je vader is een Jood'. Op vrijdag 29 maart 2019 heeft tussen E., de klasgenote, de juf en de IB-er een gesprek plaatsgevonden over dit voorval, waarin E. (nogmaals) zijn excuses aanbod en is afgesproken dat E. een tekening zou maken voor de klasgenote. Het lijkt alsof hiermee conform het stappenplan 'conflicten tussen leerlingen' uit hoofdstuk 7 van het Schoolveiligheidsplan is gehandeld. De Commissie overweegt dat niet verwonderlijk is dat E. er na dit gesprek van uit ging dat het voorval was afgehandeld. Dit was echter niet het geval. De bestuurder heeft E. vervolgens voor de duur van een dag geschorst. In genoemd stappenplan is echter niet opgenomen dat alsnog een sanctie kan volgen. Voorts is niet gehandeld conform paragraaf 8.1.5 van het Schoolveiligheidsplan over de maatregel van schorsing. Daarin is omschreven dat de overtreder wordt gehoord om de gegrondheid van een schorsing te onderzoeken. Vast staat dat de bestuurder niet met E. heeft gesproken voordat hij besloot tot de schorsing. Voorts is vermeld dat de sanctie naast de schorsing bestaat uit een gesprek met de ouders/verzorgers. Dit heeft niet plaatsgehad. Dat de ouders maanden later, toen de procedure bij de Commissie al liep, alsnog zijn uitgenodigd voor een gesprek maakt dat niet anders.

Vast staat dat de uitlating van E. als kwetsend is overgekomen op de klasgenote.

De Commissie begrijpt de wens van verweerders om kenbaar te maken dat hiermee een grens is overschreden. Niettemin stelt de Commissie vast dat de straf niet in verhouding staat tot de overtreding, te meer nu niet is gebleken dat een minder vergaande maatregel niet zou hebben volstaan. Dit gelet op het feit dat E. nog erg jong is, het de eerste keer was dat E. over de schreef ging, E. zelf direct zijn excuses heeft aangeboden, een gesprek tussen E., de klasgenote, de juf en de IB-er over het voorval heeft plaatsgevonden waarin E. (nogmaals) zijn excuses aanbod en is afgesproken dat E. een tekening zou maken voor de klasgenote, de omstandigheid dat daarna niet meer is gebleken van spanningen tussen E. en de klasgenote, het gegeven dat klaagster met E. heeft gesproken over de ontoelaatbaarheid van zijn uitlating en in dat kader met hem het Joods Historisch Museum heeft bezocht en tot slot dat niet is weersproken dat E. zelf inziet dat hij zoiets niet kan zeggen. Als minder vergaande maatregel hadden verweerders het kunnen laten bij het schoolgesprek dat al had plaatsgehad, of het geven van een waarschuwing, berisping of een maatregel in de vorm van een taakstraf als het vegen van het schoolplein of een ander klusje. Voorts had de school - in het kader van de

wens kenbaar te maken dat een grens was overschreden - naar aanleiding van dit voorval in de lessen specifieke aandacht kunnen besteden aan de ontoelaatbaarheid van discriminatie in het algemeen en antisemitisme in het bijzonder. Daarvan is niet gebleken.

Bovendien is bij het opleggen van de maatregel van schorsing niet zorgvuldig gehandeld. De bestuurder heeft geen overleg gehad met klagers voordat de schorsingsbrief is verstuurd, terwijl hij wel contact heeft gehad met de ouders van de klasgenote. Daarmee is gehandeld in strijd met het beginsel van hoor en wederhoor. Voorts heeft de bestuurder de tijdens het incident aanwezige leerkrachten niet persoonlijk gesproken inzake (de context van) het incident, en hebben verweerders E. niet zelf gesproken, zoals in het Schoolveiligheidsplan is voorgeschreven. Bij E. is bovendien de verwachting gewekt dat het incident met het schoolgesprek was afgedaan. Tot slot is niet voldaan aan het aanbieden van een vervangend onderwijsprogramma aan E. gedurende de schorsing – bij voorkeur op school - zoals omschreven in paragraaf 8.1.5 van het Schoolveiligheidsplan.

Gelet hierop is de Commissie van oordeel dat niet is voldaan is aan de eisen van proportionaliteit, subsidiariteit en zorgvuldigheid, op grond waarvan verweerders niet in redelijkheid tot het opleggen van de maatregel van schorsing hebben kunnen overgaan.

De Commissie acht de klachtonderdelen 1 en 2 **gegrond**.

Ad 3.

Dit klachtonderdeel betreft een pedagogisch averechts effect van de schorsing en de schade die de maatregel heeft aangericht aan E. De school heeft de stelling dat E.'s positie door de schorsing is verzwakt weersproken. De Commissie is van oordeel dat onvoldoende is onderbouwd dan wel geconcretiseerd dat de schorsing een pedagogisch averechts effect heeft gehad op E. en dat de schorsing schade heeft aangericht aan E. Dit klachtonderdeel acht de Commissie **ongegrond**.

V. Het oordeel van de Commissie

De Commissie acht de klacht **deels gegrond en deels ongegrond**.

Aldus gegeven op 9 juli 2019 door mr. C.M. van der Bas, voorzitter, mr. P.H.M. Kanters, lid, A.E. Blik-de Jong, lid in tegenwoordigheid van mr. D.H.C. Dane-Peeters, secretaris.